

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-педагогічної роботи

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Туристичне краєзнавство

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність	242 «Туризм»
Освітня програма	«Туризм»
Вид дисципліни	обов'язкова
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2018 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. іст. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Посохов І.С.

Програму схвалено на засіданні кафедри
туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “28” серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

_____ А.Ю. Парфіненко
(підпис)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2018 року № 1

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

_____ Л.І. Григорова-Беренда

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Туристичне краєзнавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

політичні та соціокультурні чинники, а також найважливіші тенденції та процеси, що відігравали та продовжують відігравати провідну роль у формуванні та розвитку туристичного краєзнавства України. При цьому в центрі уваги залишається людина з її потребами, ціннісними орієнтаціями та світоглядними уявленнями.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:

формування у студентів знань про основні види туризму і розвиток туристичної галузі в Україні.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

1. Виявити фактори розвитку туризму в Україні.
2. Розглянути територіальну організацію лікувального туризму.
3. Проаналізувати територіальний розподіл оздоровчого (рекреаційного) туризму.
4. Розглянути основні напрямки культурно-пізнавального туризму.
5. Дати характеристику розвитку спортивного туризму.
6. Розглянути територіальну організацію ділового і наукового туризму.
7. Виділити основні центри релігійного туризму.
8. Виділити основні регіони з етнічним туризмом.
9. Дати характеристику розвитку туристсько-рекреаційної галузі в Україні.
10. Проаналізувати діяльність туристичних операторів і агентів.
11. Охарактеризувати розвиток готельного господарства в Україні.
12. Розглянути діяльність санаторно-курортної галузі України.

1.3. Кількість кредитів:

Денне відділення – 5 кредитів

1.4. Загальна кількість годин:

Денне відділення – 150 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	14 год. (4 ауд., 10 дист.)
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	- год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
86 год.	136 год.
в т.ч. індивідуальні завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: фактори, які впливають на розвиток туризму в Україні; територіальну організацію лікувального туризму в Україні; територіальний розподіл оздоровчого (рекреаційного) туризму в Україні; напрямки культурно-пізнавального туризму України, розвиток спортивного туризму в Україні, територіальна організація ділового і наукового туризму України, основні центри релігійного туризму України; основні регіони з етнічним туризмом в Україні; розвитку туристсько-рекреаційної галузі в Україні; діяльність туристичних операторів і агентів України; розвиток готельного господарства в Україні; діяльність санаторно-курортної галузі України.

вміти: добре орієнтуватися в територіальній організації основних видів туризму України; аналізувати розвиток рекреаційно-туристської індустрії в Україні на сучасному етапі і окремих її галузей, а саме: діяльність туроператорів і турагентів, готельне господарство, санаторно-курортну галузь України для використання у подальшій професійній діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Роль туризму як соціально-економічного явища.

Соціально-економічна роль туризму. Міжнародний туризм. Позитивні фактори розвитку туризму. Проблеми туризму у XXI ст.

Тема 2. Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади.

Сутність та теоретико-методологічні засади національного краєзнавства, взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Об'єкт і предмет туристичного краєзнавства. Функції та методи дослідження національного краєзнавства. Джерела національного краєзнавства. Форми краєзнавства і види організації краєзнавчого руху.

Тема 3. Фактори розвитку туризму в Україні і їх вплив на розвиток туризму.

Природно-географічні фактори. Природно-антропогенні фактори. Суспільно-історичні фактори. Вплив факторів розвитку туризму на види туризму в Україні.

Тема 4. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні.

Родовід українського краєзнавства, його давні традиції. Фундатори національного краєзнавства. Особливості розвитку краєзнавства в Україні. Діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Тема 5. Процес заселення Слобідської України.

Українська та російська колонізація Слобідської України. Дике поле та набіги кочівників. Українська, Белгородська та інші укріплені лінії. Заснування міст на території Слобідської України. Заснування міста Харкова. Легенди. Можливості використання історичних відомостей для розвитку туризму Слобожанщини.

Тема 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.

Музеї — державні та громадські установи, що займаються краєзнавчо-освітньою діяльністю. Роль музеїв у розвитку суспільства. Класифікація музеїв України. Визначні музеї України. Музеї Харківщини.

Тема 7. Малі історичні міста України як маркери туристичної привабливості регіону.

Поняття малого історичного міста. Малі історичні міста Харківщини. Проблеми, з якими стикаються малі історичні міста. Туристичний потенціал малих історичних міст України. Використання зарубіжного досвіду розвитку туризму в малих історичних містах.

Тема 8. Інноваційні можливості історико-культурного туризму на Харківщині.

Поняття історико-культурного та культурно-пізнавального туризму. Потенціал для розвитку туризму на Харківщині. Популяризація відомих об'єктів\маршрутів, створення нових. Археологічний туризм та реконструкції. Військовий туризм та оборонні споруди. Військово-історичні гри. Скансени та етнографічні музеї. Релігійний туризм. Використання місцевих культурних особливостей (геній місця). Унікальність місця. Фестивальна діяльність. Подієвий туризм. Концептуальні (тематичні) готелі. Індустрія харчування та кулінарні традиції світу. Промисловий (науково-технічний) туризм. Пошук свого в чужому (міжнародні туристи).

Тема 9. Столичне минуле м. Харкова як складова його туристичного іміджу.

Поняття столиці. Столична функція міста. Харків як перша столиця. Нові архітектурні стилі. Розбудування районів міста. Наука та культура столичного Харкова. Можливості використання минулого для залучення туристів. Створення туристичних маршрутів першою столицею.

Тема 10. Роль об'єктів релігійного туризму для туристичної привабливості Харкова. Релігійні конфесії України. Центри релігійного туризму в Україні. Об'єкти релігійного туризму м. Харкова. Можливості використання об'єктів релігійного туризму для залучення туристів.

Тема 11. Використання в легенд у туризмі.

Легенди про заснування міст. Легенди про заснування Харкова. Роль герба у туризмі. Герб м. Харкова.

Тема 12. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.

Зародження і розвиток спеціальної туристичної картографії. Сучасний стан туристичної картографії в Україні. Туристична карта: мета створення, вимоги, що ставляться до туристичної карти. Класифікація туристичних карт. Зміст легенди туристичної карти. Спеціальні умовні позначення та їх використання на туристичній карті. Знакування туристичних маршрутів на місцевості.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Роль туризму як соціально-економічного явища.	13	3	3			7	11	1				10
Тема 2. Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади.	13	3	3			7	13	2				11
Тема 3. Фактори розвитку туризму в Україні і їх вплив на розвиток туризму.	13	3	3			7	11	1				10
Тема 4. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні.	13	3	3			7	13	2				11
Тема 5. Процес заселення Слобідської України.	13	3	3			7	13	2				11
Тема 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	13	3	3			7	11	1				10
Тема 7. Малі історичні міста України як маркери туристичної привабливості регіону.	11	2	2			7	11	1				10
Тема 8. Інноваційні можливості історико-культурного	13	3	3			7	13	2				11

туризму на Харківщині.												
Тема 9. Столичне минуле м. Харкова як складова його туристичного іміджу.	13	3	3			7	11	1				10
Тема 10. Роль об'єктів релігійного туризму для туристичної привабливості Харкова.	11	2	2			7	11	1				10
Тема 11. Використання в легенд у туризмі.	13	2	2			8	11					11
Тема 12. Туристична картографія як основний методологічний засіб краєзнавства.	12	2	2			8	11					11
Інд. к/р	10				10						10	
Усього годин	150	32	32		10	86	150	14			10	126

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль туризму як соціально-економічного явища.	3
2.	Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади.	3
3.	Фактори розвитку туризму в Україні і їх вплив на розвиток туризму.	3
4.	Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні.	3
5.	Процес заселення Слобідської України.	3
6.	Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	3
7.	Малі історичні міста України як маркери туристичної привабливості регіону.	2
8.	Інноваційні можливості історико-культурного туризму на Харківщині.	3
9.	Столичне минуле м. Харкова як складова його туристичного іміджу.	3
10.	Роль об'єктів релігійного туризму для туристичної привабливості Харкова.	2
11.	Використання в легенд у туризмі.	2
12.	Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.	2
	Разом	32

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Підготовка до усного опитування на тему: «Роль туризму як соціально-економічного явища» з наступних питань: Соціально-економічна роль туризму. Міжнародний туризм. Позитивні фактори розвитку туризму. Проблеми туризму у XXI ст.	7	10
2.	Підготовка до усного опитування на тему: «Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади» з наступних питань: Об'єкт і предмет туристичного краєзнавства. Функції та методи дослідження національного краєзнавства. Джерела національного краєзнавства. Форми краєзнавства і види організації краєзнавчого руху.	7	10
3.	Підготовка до усного опитування на тему: «Фактори розвитку туризму в Україні і їх вплив на розвиток туризму» з наступних питань: Природно-географічні фактори. Природно-антропогенні фактори. Суспільно-історичні фактори. Вплив факторів розвитку туризму на види туризму в Україні.	7	10
4.	Підготовка до усного опитування на тему: «Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні» з наступних питань: Фундатори національного краєзнавства. Особливості розвитку краєзнавства в Україні. Діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.	7	10
5.	Підготовка до усного опитування на тему: «Процес заселення Слобідської України» з наступних питань: Українська та російська колонізація Слобідської України. Дике поле та набіги кочівників. Українська, Белгородська та інші укріплені лінії. Заснування міст на території Слобідської України. Заснування міста Харкова. Легенди. Можливості використання історичних відомостей для розвитку туризму Слобожанщини.	7	10
6.	Підготовка до усного опитування на тему: «Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності» з наступних питань: Музеї — державні та громадські установи, що займаються краєзнавчо-освітньою діяльністю. Роль музеїв у розвитку суспільства. Класифікація музеїв України. Визначні музеї України. Музеї Харківщини.	7	10
7.	Підготовка до усного опитування на тему: «Малі історичні міста України як маркери туристичної привабливості регіону» з наступних питань: Поняття малого історичного міста. Малі історичні міста Харківщини. Проблеми, з якими стикаються малі історичні міста. Туристичний потенціал малих історичних міст України. Використання зарубіжного досвіду розвитку туризму в малих історичних містах.	7	11
8.	Підготовка до усного опитування на тему: «Інноваційні можливості історико-культурного туризму на Харківщині» з наступних питань: Поняття історико-культурного та культурно-пізнавального туризму. Потенціал для розвитку туризму на Харківщині. Популяризація відомих об'єктів\маршрутів, створення нових. Археологічний туризм та реконструкції. Військовий туризм та оборонні споруди. Військово-історичні гри. Скансени та етнографічні музеї.	7	11
9.	Підготовка до усного опитування на тему: «Столичне минуле м. Харкова як складова його туристичного іміджу» з наступних питань:	7	11

	Поняття столиці. Столична функція міста. Харків як перша столиця. Нові архітектурні стилі. Розбудування районів міста. Наука та культура столичного Харкова. Можливості використання минулого для залучення туристів.		
10.	Підготовка до усного опитування на тему: «Роль об'єктів релігійного туризму для туристичної привабливості Харкова» з наступних питань: Релігійні конфесії України. Центри релігійного туризму в Україні. Об'єкти релігійного туризму м. Харкова. Можливості використання об'єктів релігійного туризму для залучення туристів.	7	11
11.	Підготовка до усного опитування на тему: «Використання в легенд у туризмі» з наступних питань: Легенди про заснування міст. Легенди про заснування Харкова. Герб м. Харкова.	8	11
12.	Підготовка до усного опитування на тему: «Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства» з наступних питань: Зародження і розвиток спеціальної туристичної картографії. Сучасний стан туристичної картографії в Україні. Туристична карта: мета створення, вимоги, що ставляться до туристичної карти. Класифікація туристичних карт.	8	11
13	Контрольна робота	10	10
	Разом	86	136

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчальна робота покликана сформувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних проблем дисципліни «Туристичне краєзнавство» з метою підвищення якості професійної підготовки.

До форм індивідуальної навчальної роботи віднесено:

укладання глосарію із загальних понять курсу «Туристичне краєзнавство».

Для виконання завдання необхідно: -використовуючи довідкову літературу та інші інформаційні джерела [93-96], з'ясувати значення запропонованих нижче термінів та записати значення кожного терміну до робочого зошиту з дисципліни «Туристичне краєзнавство»; -розібратися у сутності кожної запропонованої категорії; -підготуватися до дискусії в аудиторії щодо розуміння вивченого матеріалу; -у випадку наявності декількох тлумачень кожного терміну, обґрунтувати, якої саме інтерпретації дотримується студент і чому;

- за умови, що значення якогось терміну є незрозумілим, зафіксувати запитання до зошиту, а під час дискусії в аудиторії за запропонованими темами, винести їх на обговорення або проконсультуватися з викладачем.

Написання контрольної роботи з дисципліни «Туристичне краєзнавство».

Контрольна робота передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу, розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, вміння презентувати результати роботи. Контрольна робота виконується самостійно. На початку семестру кожен студент отримує тему контрольної роботи, що відповідає проблематиці практичних занять та лекційного курсу. Студент має право самостійно обрати тему контрольної роботи заздалегідь узгодивши її з викладачем. Оцінка за контрольну роботу враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни. Під час написання контрольної роботи студент повинен опрацювати не менше п'яти джерел з відповідними посиланнями на них у тексті роботи. Текст роботи має містити реферативне викладення матеріалу з приводу визначеної теми.

Контрольна робота складається з титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаної літератури; додатків (за необхідності). Вступ має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику та мету завдання. Основна частина має містити реферативне викладення матеріалу теми. У висновку потрібно викласти міркування стосовно досягнення мети роботи. У друкованому варіанті обсяг роботи повинен становити 7-10 стор. Орієнтовна кількість сторінок у структурі контрольної роботи становить: вступ - 1 стор.; основна частина 5-8 стор.; висновок - 1 стор.; список використаної літератури - 1 стор.

7. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах.

1. Оцінювання роботи студентів під час практичних (семінарських) занять.

2. Оцінка за індивідуальну роботу студентів.

3. Проведення проміжного тестового контролю.

4. Проведення підсумкового модульного контролю.

Оцінка зі змістовного модулю складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних (семінарських) занять, оцінки за проміжний тестовий контроль та оцінки за індивідуальну роботу.

Загальна оцінка з дисципліни (модулю) визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Порядок поточного оцінювання знань студентів. Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовки студентів до встановлених завдань. Зокрема, поточному контролю підлягають:

1. активність та результативність роботи студента протягом семестру у вивченні програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. виконання індивідуального завдання;

3. виконання проміжного тестового завдання зі змістовного модулю.

Контроль систематичності виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання здійснюється за наступними критеріями.

1. ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

2. ознайомлення з основною та додатковою літературою;

3. логіка, стиль виклад матеріалу в письмових роботах та усному виступі, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

4. якість, самостійність та своєчасність виконання необхідних завдань.

Проміжний тестовий контроль зі змістовних тем. Проміжний тестовий контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Загальна тривалість екзамену 1 година. До складання заліку допускаються студенти, які мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів змістовних модулів, складання глосарію, написання та захисту реферату.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим та другим розділом, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння матеріалу здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях та на екзамені.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного цією робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного та підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань дорівнює 40.

8. Схема нарахування балів

Приклад для екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2						КР	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	15	60		
3	3	3	3	5	5	4	3	3	3	5	5			40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Державна програма розвитку туризму в Україні на 2015-2020 роки. // Офіційний вісник. - 2014.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України. Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. - К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2001.
3. Биркович В. І. Державне регулювання сфери туризму на регіональному рівні - Запоріжжя : 2007.
4. Борушак М. Стратегія розвитку туристичних регіонів. - Львів : Б.в., 2008.
5. Виноградская А. Развитие туристического бизнеса в Украине // Бізнес - інформ, 1999.
6. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти//О.І.Лугова. - К., 2002.
7. Гук Н. А. Розвиток регіональної системи міжнародного туризму в Україні. – 2008.

8. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник для вузів: - Чернівці : Книги-XXI, 2003 .
9. Курортні ресурси України / За ред.. М.В. Лободи. – К.: ТАМЕД, 1999.
10. Розвиток туристичного бізнесу регіону: навчальний посібник. М. Школа,
11. Т. М. Ореховська, О.П. Корольчук и В.Ф. Кифяк. Чернівці :Книги-XXI, 2007.
12. Рутинський М.Й. Географія туризму України. Навчально-методичний посібник: Вид. 2-ге , переробл. і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
13. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні: навчальний посібник для вузів: - К. : Центр учбової літератури, 2007 .
14. Сокол Т. Організація туристичної діяльності в Україні. – К.: Музична Україна, 2002
15. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2006.
16. Туристичні ресурси України/Під ред.. О.І.Лугова.-К.:Інститут туризму федерації профспілок України, 1996.

Допоміжна література

1. Багров М.В. Принципы концепции рекреационного развития Крыма // УГЖ. - 1997.
2. Василів О. Б. Державне управління розвитком туристично-рекреаційної галузі на регіональному рівні (на прикладі Івано-Франківської області) - Львів: Б.в., 2008.
3. Давиденко Л. І. Державне регулювання сфери туризму на обласному рівні. Донецьк : Б.в., 2006 .
4. Заповідники і національні природні парки України / Мінекобезпеки України. – К.: Вища школа, 1999. – 232 с.
5. Иванух Р., Жученко В. Стратегические проблемы развития рекреационно-туристического комплекса Украины // Экономика Украины.- 1998.
6. Коваленко Ю.О. Формування конкурентоспроможного ринку міжнародних туристичних послуг в Україні- К. : Б.в., 2006 .
7. Концепція розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області/ Під ред.. В.С.Кравціва.-Львів, 2000.
8. Несвітайло, О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм у Харківській області: Путівник : /- Х. : Б.в., 2005.
9. Опанасюк Н. А. Конституційно-правові основи туризму в Україні- К.: Б.в., 2005.
10. Туризм в Украине. Словарь-справочник.: / Международный Славянский университет; Авт.-сост. В.О. Соловьев, Л.Д. Божко и М.Н. Поколотная . – Х.: Мачулин, 2008.
8. Цибух В.І. Проблеми і завдання розвитку туризму в Україні в ХХІ столітті // Матеріали ІУ Междунар.наук.-практ.конф. – Донецк, 2002.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.tourism.gov.ua/> – Сайт державної туристичної адміністрації.
2. <http://www.world-tourism.org/> – Сайт з інформацією про розвиток світового туризму.
3. <http://www.encyclopedia.ru/> – «Мир энциклопедий» – російськомовні енциклопедичні видання (енциклопедії, енциклопедичні словники, довідники).
4. <http://www.igh.ras.ru/> – Сайтотека енциклопедичної літератури.
5. www.rubricon.com/ – Енциклопедичний словник «Всемирная история».
6. <http://history.ru/> – Сайтотека з Всесвітньої історії.
7. www.catalog.alloy.ru – Каталог сайтів «Всемирная история».
8. http://rmat-english.narod.ru/slovar/slovar_r.htm – Туристський термінологічний словник (Зорін І.В., Квартальнов В.А.).